

Van het klooster naar Betanië

Opvang voor mensen in nood

Hoe lang blijft de Kloosterstraat nog **Klooster**-straat? Na anderhalve eeuw zijn de laatste zusters hier vertrokken naar een ander verblijf van de congregatie. De zorgfunctie (rusthuis, weeshuis, opvang zusters en priesters op rust) is weggefallen. De scholen zijn gesloten of overgedragen. Waar de zusters gingen, kwamen de broeders. De Broeders van Liefde gaven de kloostergebouwen een nieuwe bestemming als opvangcentrum. Betanië en Jona liggen aan de rand van het dorp, dat is zeker. Misschien ook figuurlijk? Coördinator Hans De Weirdt schuift de gordijnen wat meer open.

Wat mag of moet een buitenstaander weten over dit centrum?

Dat hier dingen gebeuren die elders moeilijk kunnen. Wij gaan sterk terug op tradities van religieuzen. Waar zijn noden die door anderen niet worden opgevuld en wat kunnen wij daaraan doen? Hier kunnen mensen terecht die moeilijk elders heen kunnen. We zijn geen ziekenhuis, ook geen huis voor psychiatrische opvang. De Broeders van Liefde hebben in hun netwerk, in België en in Europa, veel ervaring in hulpverlening: instellingen voor daklozen, voor opvang na agressie, vluchthuizen, enzomeer. Maar mensen die daarvoor in aanmerking komen, sturen we door.

Dat is wat jullie niet zijn. Wie komt hier dan wel?

Mensen die in de knoei zitten, in een situatie waarvan ze denken: Hola, wat is er hier met mij aan het gebeuren? Mensen die het gevoel hebben dat ze gaan ontsporen, die afstand en hulp nodig hebben. Mensen met veel vragen over het hoe en het waarom van hun bestaan. Die nood kan materieel of financieel zijn, maar ook sociaal en religieus-spiritueel, relationeel of emotioneel. We krijgen hier mensen over de vloer die rouwen om een verlies, die kampen met relatieproblemen, die afzien na een echtscheiding, die eenzaam zijn of ongewenst zwanger, op zoek zijn naar rust, of die een tijdelijke vluchtheuvel nodig hebben...

De voordeurbel van Betanië rinkelt. Er meldt zich iemand aan de deur: 'Ne goeiendag, ik ben hier met een fiets. Kunt ge daar iets mee doen...?'
Hans weet er wel raad mee. De milde schenker is blij dat hij kan helpen...

▲ De stille plek binnenin het voormalig kloostergebouw

Komen de mensen hier spontaan aankloppen?

Ze worden vaak getipt dat ze hier terecht kunnen. Via eerstelijnszorg, Centra voor Algemeen Welzijnswerk, huisartsen, de psychiatrische afdeling van een algemeen ziekenhuis... Het gaat dan vaak om mensen die niet meteen een ziekenhuis nodig hebben, maar wel een tijdelijke residentiële opvang.

Het is dus niet de bedoeling hier lang te verblijven?

Neen, maximum zes weken. Maar niets belet dat ze meerdere keren per jaar kunnen terugkomen, als dat nodig is.

Hoeveel mensen kunnen bij jullie terecht?

Wij vangen in principe niet meer dan zes mensen op, omdat we het hier huiselijk willen houden, maar ook om financiële redenen.

De accommodatie lijkt hier ruim?

Het kloostergebouw is een vierkante constructie met binnentuin. Drie vleugels zijn bestemd voor de opvang, een vleugel verhuren wij door aan Jona, het centrum voor minderjarige asielzoekers (zie verder). En er zijn ook nog wooneenheden voor de vier broeders die hier verblijven. Je moet je dat hier wel voorstellen als een groot huishouden. Wie hier verblijft, eet in de gemeenschappelijke refter, of ontmoet de anderen in de living, de rookkamer, de kapel. Samen eten, samen tv kijken en zeer veel rekening houden met mekaar, dat is het opzet, ook al is dat niet altijd evident.

Zo'n centrum inrichten en in stand houden, dat kost geld?

Dat kost stukken van mensen... De Broeders van Liefde hebben zwaar geïnvesteerd in de renovatie van de infrastructuur. Zij dragen ook de kosten van onderhoud van gebouw en accommodatie.

De broeders hebben een ferme spaarpot?

Ze halen hun middelen uit allerlei fondsen, maar ook uit eigen inbreng. De werkingskosten worden bij voorbeeld quasi integraal betaald met de lonen van inwonende broeders. Drie pensioenen worden samengevoegd met het loon van één broeder in loondienst en een bijdrage van de gasten die hier verblijven. Er is ook een provinciale toelage van ongeveer 4000 euro. Een hogere subsidie krijgen we niet omdat we niet passen in het reguliere circuit van betaalde initiatieven voor daklozen, ziekenhuizen, vluchthuizen, enzomeer.

▲ Hans Van Weidt over Bethanië:

'Bethanië zorgt voor eerste opvang voor mensen die de knoei zitten'

En de gemeente?

Wij werken in sommige situaties nauw samen met het OCMW. Soms betaalt dat centrum een verblijfsvergoeding (voeding en verwarming): ongeveer 25 euro per persoon per 24 uur. Sommigen betalen meer omwille van hun inkomen, anderen minder. Sommige betalen niks, omdat er geen geld is.

Waar halen de broeders hun centen?

Ik heb daar geen cijfers over, maar vermoed dat het gaat om de opbrengst van sommige beleggingen van historisch opgebouwd kapitaal, van giften, van de verkoop van gebouwen, die ze verkopen, en niet te vergeten van de lonen van de ca. 140 broeders zelf: ook die gaan in de pot. Het klinkt *cru*, maar eigenlijk is dat bijna een bankinstelling, die de Broeders en hun raadgevers zo goed mogelijk beheren.

De twee vestigingen van de Sint-Franciscus Basisschool in de Kloosterstaat zijn ook eigendom van de Broeders?

Ja. En de vroegere jongensschool is stilaan bouwvallig. Hier is de keuze redelijk duidelijk: of afbreken en een nieuwbouw zetten, of renoveren. Dat gebeurt allemaal in overleg met de overheid, omwille van mogelijke subsi-

dies (40%). Soms is er wel eens snelle kritiek: 'De school vergaat, de goten lekken, doe daar iets aan.' Maar we onderhandelen ondertussen al vier jaar met de overheid, omwille van het subsidiedossier. Voorlopig is het dus wachten op budgetten en waar mogelijk als een goede huisvader de dringendste herstellingen uitvoeren. Hier in Betanië is dat anders. Hier krijgen we geen subsidie voor, dat is volledig voor rekening van de Broeders.

Is Betanië een uniek project?

Een gelijkaardig ken ik toch niet. Maar er zijn veel varianten. Onder de koepel van de Broeders zitten bij voorbeeld ook de daklozenopvang in Huize Triest in Gent, de opvang voor aidspatiënten in Ronse, een opvang voor daklozen in Namen, Jona hiernaast...

Het kloostergebouw dient ook nog voor een paar kleinere zaken?

Er zijn drie appartementen. In het middelste is er nu kinderopvang voorzien (voorschools en naschools), eentje is verhuurd aan een priester op rust, het derde aan een werknemer die voor de broeders werkt in Beernem. De directeurswoning was een tijdje in gebruik als beperkt opvangcentrum voor mensen met meer reli-

gieus-spirituele vragen, maar dat initiatief staat momenteel op pauze.

We houden ook nog ruimte vrij voor een korte en onverwachte crisisopvang. Dat gebeurt in samenwerking met de politiezone Aalter-Knesselare. Hier kunnen ook mensen terecht die om een of andere reden dringend een kortverblijf of overnachting nodig hebben. De redenen daarvoor kan heel verschillend zijn: opvang na een brand bijvoorbeeld, of na een echtelijke ruzie; opvang van vluchtelingen die uit een vrachtwagen zijn gehaald en pas twee dagen later naar Brussel kunnen voor hun asielaanvraag. Zo hadden we ook al eens Duitsers die hier door de politiek werden tegengehouden en niet mochten doorrijden, iemand op doortocht, die in een bushokje werd opgepikt en dringend behoefte had aan een douche en een maaltijd en een klein beetje zakgeld voor zijn volgende trip... Wij hebben die mens geholpen. Iedere vrijdag is er hier ook een vergadering van "Ontmoeten", een laagdrempelige praatgroep. En ook een 25-30 vrijwilligers en sympathisanten vergaderen hier vaak voor vorming, als leesgroep, of voor de organisatie van een of andere activiteit (De Zuid-actie of acties voor projecten in de derde wereld). Dat zijn mensen uit de regio, maar er zijn ook mensen van Leuven bij... Werk genoeg dus...

Een nieuw nest in Jona

Knesselare heeft zijn asielcentrum

In een zijvleugel van het vroegere klooster zitten zo'n twintig minderjarige vluchtelingen in het asielcentrum Jona. Het centrum kwam er na contact tussen Fedasil en de Broeders van Liefde. Beneden bevinden zich alle gemeenschappelijke ruimtes en boven zijn de vroegere klaslokalen gesplitst in telkens twee slaapkamers voor vier personen. Hans De Weirdt geeft toelichting, in overleg met Geert Danneels van Jona.

Ben jij daar bij betrokken?

HANS DE WEIRDT: Niet rechtstreeks, want dat project staat los van mijn werk. Er zijn wel overlegstructuren tussen Betanië en Jona, want we zitten beide op hetzelfde erf en er zijn een aantal overlappingen, onder meer inzake verwarming, afvalverwerking, enzomeer.

Jona, een opmerkelijke naam?

HANS: Ook het opvangcentrum is een initiatief van de broeders, en die inspireren zich al eens op de bijbel. Jona was een profeet die in een visioen de opdracht kreeg om te gaan prediken in Nineve, een centrum dat was verworpen tot een hoerenstad. Indien Jona niet zou gaan, zou God de stad vernietigen. Jona vond dat

hij weeral het vuil werk moest gaan doen, en veegde zijn voeten aan de opdracht. Op een boot meereizend kwam hij terecht in een zware storm. Zoals in die omstandigheden gebruikelijk was, dobbelden ze om te weten te komen wie de schuldige kon zijn van die penibele situatie. Jona, zo bleek. Hij werd overboord gegooid, opgeslokt door een grote vis, en uitgespuwd op het strand van Nineve, met de boodschap: daar ligt uw roeping, jongen. Jona trekt dan toch naar Ninive, en de stad bekeert zich...

▲ In Jona verblijven een twintig minderjarige vluchtelingen uit tien verschillende landen

Welke nationaliteiten zitten hier?

Ook dat is zeer verscheiden. Er zitten mensen uit Afghanistan, Irak, Iran, Nepal, Somalië, Bangladesh, Sierra Leone, Azerbeidzjan, Georgië, India en Armenië.

Gaat het exclusief over minderjarigen?

De gemiddelde leeftijd in Knesselare is 14 jaar (in Eeklo zitten 30 jongeren die gemiddeld 16,5 jaar zijn).

Zijn dat allemaal wezen?

Het zijn gasten die verlaten zijn door hun familie of door hun familie over de grens zijn gezet. Sommigen zijn echt getraumatiseerd. Ze werden in handen gegeven van smokkelaars om toch maar te kunnen ontsnappen aan een eventuele opvoeding door de Taliban. Anderen hebben hun eigen ouders zien uitmoorden. Om maar te zeggen dat ook de psychosociale begeleiding niet te onderschatten is.

Dit mogen we dus een asielcentrum noemen?

Ja, maar dan wel een voor minderjarige jongeren. De Belgische wet beschermt die. Niet-begeleide jonge asielzoekers kun je voor hun 18de in geen geval terugsturen naar hun land van herkomst.

Hoe organiseer je hun verblijf?

Die jongeren vallen onder de Belgische wet op de leerplicht. Ze zitten na enig overleg nu allemaal op school. Niet allemaal op dezelfde, weliswaar. De grootste groep trekt naar het Emmaus Instituut in Aalter, sommigen zitten hier nog op de basisschool.

Kunnen die makkelijk mee?

Hun opleidingsniveau is heel verscheiden. Er zitten analfabeten tussen, maar ook scholieren die zeer goed mee zijn. Iedereen wordt getest, en dan worden ze zoveel mogelijk op hun niveau toegewezen. Sommigen konden in september al aansluiten in het gewoon secundair niveau.

Hoe pakt men het taalprobleem aan?

Velen komen eerst terecht in speciale klassen voor anderstaligen, want in het begin wordt alles ingezet op het leren van Nederlands. Ze krijgen Nederlandse les en maatschappelijke vorming door de werkgroep Intro Gent-Eeklo op maandag en woensdagnamiddag. Er is ook specifieke studiebegeleiding tijdens het studieuurtje, iedere avond. De jongeren leren ook aandacht hebben voor orde en netheid van leefruimte, kamers, en het volledige gebouw aan de hand van een karweienlijst en een beurtrol.

Hoe ziet hun naschools leven eruit?

Het zijn tieners. Ze hebben vrije tijd en kunnen die zelf invullen. Ze kunnen naar het dorp, ze krijgen een beetje zakgeld, ze kunnen naar de stad, maar op een bepaald uur moeten ze wel binnen zijn om te eten en te slapen. Sommigen van die gasten blijven liever binnen, omdat ze zich hier nog te onveilig, te vreemd voelen, of omdat ze vooral een zekere rust zoeken.

Hebben die jongeren onderling een goed contact?

Ge hebt *klikskes* zoals op een internaat.

Geraken die jonge gasten geïntegreerd?

Daarbuiten, participeren veel jongeren aan het verenigingsleven te Aalter en Knesselare. Sommigen zijn al

aangesloten bij een basketbalploeg, een volleybalploeg, een voetbalploeg, de scouts of de chiro. Ze nemen deel aan sport- en vakantiecampen. Ze worden tot slot ook meegenomen in bepaalde vormen van “gezond” jeugd-leven (winkelen, wandelen, jeugdhuis, fietsen, e.d.)

Wie financiert die opvang?

De federale overheid (Fedasil) heeft middelen ter beschikking om die opvang te organiseren.

Asielzoekers, het ligt gevoelig. Hoe verliep hier de communicatie met de inwoners?

De asielproblematiek is wat hij is. Je hebt mensen die in het steunverhaal meegaan, maar ook mensen die dat niet zien zitten. De communicatie verliep hier, zo vermoed ik toch, niet anders dan elders.

Er is één overlegvergadering geweest. Was er een vinnig debat?

Op een bepaald moment hebben de broeders, op zoek naar mogelijke locaties, contact gezocht met de gemeentelijke overheid. Niemand wist aanvankelijk dat naar dit vroeger kloostergebouw hier werd uitgekeken, ook wij niet. Op een gegeven moment kon men er natuurlijk niet meer omheen om ons te verwittigen. Samen met de burgemeester werd bekeken hoe de communicatie met het schepencollege en naar de Knesselaarse bevolking kon verlopen. Er volgde een vragenronde en een overlegvergadering. Er is niet bijzonder veel volk komen opdagen. Wel werden de klassieke, scherpe en kritische vragen gesteld: zaten tussen die jonge gasten geen criminelen die amok zouden maken? Dergelijke vragen zijn meer gebaseerd op angst dan op een realiteit. Uiteindelijk zijn de jongeren hier aangekomen op 22 december 2010. In het begin waren er wat boze of vijandige telefoons, maar dat is ondertussen niet meer het geval.

Tot dusver waren er geen problemen?

Die zijn er altijd, maar hebben meer te maken met symptomen als posttraumatische stress of cultuur-aanpassing dan met crimineel gedrag. En voorts zijn er wat kleine incidentjes. Zo was er eentje bij De Lijn, omdat die mannen niet goed weten hoe zo’n vervoersmaatschappij werkt. Je geeft ze een tienrittenkaart, die ze per rit moeten ontwaarderen. Dat snapten ze dat niet en ze vergaten het ding mee te nemen en probeerden zich dan te redden door te zeggen dat ze ‘de dag erop tweemaal’ zouden prikken. Ze ménen dat ook hé! Dat

heeft met cultuur te maken. Dat proberen wij dan ook aan de chauffeur uit te leggen.

Wat gebeurt er met hen als ze 18 worden?

Dan verhuizen ze naar de volwassenenopvang. Of kijken we na of ze ondertussen al asiel kregen of niet.

Spreken ze nog van terugkeren?

Als ze nog familie hebben, spreken ze daar natuurlijk nog over. Er zitten er zeker tussen die hun ouders nog hebben of kennen. Soms hebben ze er wel contact mee en soms zitten die ouders ook hier in België. Ze zoeken mekaar. Afghanen zoeken Afghanen, zoals wij dat doen in het buitenland...

Op de middellange termijn gaan de meesten hier dus niet blijven?

Waarschijnlijk niet. Vermoedelijk trekken de meesten naar de steden. Maar we moeten er niet naast kijken: er zullen er ook zijn die hier een lief opscharrelen, eentje van de omgeving. En dat zullen blijvers zijn.

Zijn er plannen om dit Jona-initiatief nog uit te breiden?

Hier in Knesselare niet. De Broeders zijn wel gestart met de opvang van een dertig minderjarige asielzoekers in Eeklo.

Hebben de Broeders nog nieuwe projecten in petto op dit domein? Met de scholen, met de grond?

Momenteel worden de gebouwen optimaal gebruikt...

Zijn er plannen om de band met Knesselare te vergroten, bij voorbeeld via opendeurdagen?

Niet direct. Integratie betekent naar buiten gaan. Maar mensen zijn steeds welkom eens langs te komen en een simpele babbel met ons aan te gaan. We hebben op zich niet meer te tonen dan kamers, gangen, en leefruimte. Geert Danneels van Jona bevestigt dat er regelmatig spontaan contact is met de burgemeester, het schepencollege, de raadsleden en het gemeentepersoneel. Even positief is de band die ontstaat met verenigingsleven. Dit pleziert en steunt de mensen van Jona enorm. Voor hen is Jona een voorbeeld van hoe samenwerken, – denken – leven perfect kan verlopen. Het siert de mensen van Knesselare.